

TALAIA

RELAT DE LA XXI CAMINADA POPULAR de Vilanova i la Geltrú

Sant Pau de Gallifa.

25 de gener de 2009

Seu de la Talaia – carrer de les Premses – carrer Major – Cap de Creu – carrer de Tarragona
carrer de la Torre d'Enveja – parc de la Quadra d'Enveja – avinguda i camí de Rocacrespa
corral d'en Cona – Sant Pau de Gallifa – Gallifa – molí de la Palma – cal Granell – riu i delta del Foix
passeig Marítim de Cubelles – passeig de Voramar del Prat – Platja Llarga – Racó de Santa Llúcia
carrer del Dr. Zamenhof – carrer de l'Aigua – seu de la Talaia

En conveni amb:

AJUNTAMENT DE
VILANOVA I LA GELTRÚ

L'anella verda

Consell Català
de l'Esport

Generalitat
de Catalunya

Edició patrocinada per:

Caixa Penedès
Obra Social

AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA TALAIA

XXI CAMINADA

POPULAR

25 de gener de 2009

Seu de la Talaia – carrer de les Premses – carrer Major – Cap de Creu – carrer de Tarragona
carrer de la Torre d'Enveja – parc de la Quadra d'Enveja – avinguda i camí de Rocacrespa
corral d'en Cona – Sant Pau de Gallifa – Gallifa – molí de la Palma – cal Granell
riu i delta del Foix – passeig Marítim de Cubelles – passeig de Voramar del Prat – Platja Llarga
Racó de Santa Llúcia – carrer del Dr. Zamenhof – carrer de l'Aigua – seu de la Talaia

Gallifa vista des de Sant Pau. Dibuix fet per Pau Roig Estradé.

Salutació

Hem superat ja les vint caminades, i quan semblava tot explorat i trescat, els organitzadors ens sorprenen amb un recorregut atractiu i, en part, inèdit, cosa que ja comença a ser difícil tal com va creixent el terreny urbanitzat cap a totes bandes. Sort en tenim, del mar, aquesta ferida oberta que la natura, malgrat tot, manté en evolució constant sense que els humans hi puguem fer gran cosa.

Però caminar no ho és tot, per a nosaltres. Al benefici del cos, ens agrada afegir el de la ment i la curiositat pel nostre entorn, que entenem com un element indestruïble del fet excursionista. Una masia, un marge, un arbre singular, un fet històric, una mulassa o un arbust guanyen sentit quan els trobem al llarg d'un camí que hem fet a peu. Per això el relat que teniu a les mans és un bon complement d'informació que ens ajuda a situar-nos en l'escenari natural i fortament humanitzat de la Caminada.

El relat és un complement inseparable d'aquesta activitat emblemàtica de la Talaia. La seva lectura ens permet conèixer detalls que ens passarien per alt i ens dona l'oportunitat de recuperar topònims que havien quedat gairebé en desús. Una ullada als relats de les vint caminades anteriors impressiona per la quantitat d'informació que apleguen.

Ja ens perdonareu, però el cas és que només hi veiem virtuts. I sembla obvi dir que els humans estem fets per caminar, per moure les articulacions i els músculs, per respirar l'aire que corre sense morrió, per sentir-nos una mica més lliures... La Caminada Popular ens ho permet, amb bona companyia i en família.

Només ens queda, doncs, desitjar-vos una bona Caminada.

Joan Raventós Hill

President de l'Agrupació Excursionista Talaia

QUADRE DE DADES TÈCNIQUES

HORARI PREVIST	INDRET	INCIDÈNCIA	DIST. ARROSSEGADA
8.30 h	Local AE Talaia	Sortida	0.000 m
8.40 h	Pas zebra Cap de Creu	Sense pressa	650 m
8.50 h	Semàfor Dr. Zamenhof	Pas vigilat	1.200 m
9.20 h	Els Sis Camins	Agrupament 5'	2.900 m
9.45 h	Cruïlla camí/ /prop de les rotondes	Agrupament 5'	4.230 m
10.15 h	Carrer dels Garrofers	Cap	5.700 m
10.25 h	Sant Pau de Gallifa	Esmorzar 30'	6.320 m
11.15 h	Raval de Cubelles	Cap	7.700 m
11.35 h	Pineda delta del Foix	Agrupament 10'	9.000 m
12.30 h	Pont Racó Santa Llúcia	Agrupament 5'	11.900 m
12.50 h	Xalet del Nin	Agrupament 5'	12.820 m
13.10 h	Rotonda cta. Zamenhof	Pas vigilat	13.700 m
13.30 h	Local AE Talaia	Arribada	15.320 m

XXI CAMINADA POPULAR

Carrer del Comerç - Cap de Creu - camí de Rocacrespa - corral d'en Cona
riu i delta del Foix - passeig Marítim de Cubelles - passeig de Voramar del Prat
Platja Llarga - Racó de Santa Llúcia - carrer del Comerç

Fotografies de Jesús Santacana

Esmorzar a Sant Pau de Gallifa

És la Caminada vint... més una !!!

Després de celebrar el número vint rodó, continuem la tasca d'organitzar la Caminada... fins que els participants diguin prou. A la Talaia per ara no ens podem queixar, car l'any passat es van inscriure quasi 250 caminaires, uns quants més que l'any anterior, que foren 217, lluny dels quatre-cents i vora cinc-cents de passades edicions. Però tal vegada encara hi ha corda per a anys. Mentre aquesta corda no es trenqui, de caminades no en mancaran.

Enguany anem a **Sant Pau**, indret on la Caminada no hi ha fet mai estada. Hem anat dues vegades a **Cubelles**, els anys 1990 i 2003, i també a **Rocacrespa**, passant pel molí del Salze (1996), però entre aquest darrer lloc i la població cubellenca ens quedava una zona inèdita als assidus assistents a les nostres caminades: el **corral d'en Cona** i **Sant Pau de Gallifa**, paratges que actualment no són cap meravella, ja que el primer és una antiga masia que resta absorbida per la urbanització que porta el seu nom i el segon és una completa ruïna. És a dir, en aquests indrets no trobarem res d'interessant, però haurem fet uns camins que fins ara no coneixíem. Malgrat la seva poca transcendència, des de **Sant Pau** tindrem una bona panoràmica d'aquest sector cubellenc, tot i que entre Gallifa i Cubelles hi passa l'autopista, vial que ha canviat totalment el tradicional paisatge de la zona.

En aquesta edició no tindrem l'ocasió de passar pel bell mig de la població de Cubelles, sinó que li donarem la volta, ja que hi arribarem per la part nord i baixarem pel seu costat de ponent, resseguint el **riu de Foix**. La tornada i sortida del municipi cubellenc s'efectuarà per la banda de la platja, on s'enllaçarà altra volta amb el nostre terme municipal en el **Prat de Vilanova**.

Presentació

L'anada i tornada a **Sant Pau** representarà fer uns 15.300 metres, un xic llargs, però gairebé tots planers. Les dues úniques pujades són: l'**avinguda de Rocacrespa** per arribar als Sis Camins, i el **carrer dels Garrofers** de la urbanització del corral d'en Cona. El total de la distància es pot fer en unes cinc hores, inclosos l'esmorzar i les parades d'agrupament. Així, si sortim del **carrer del Comerç** a les 8.30 hores tenim previst tornar a les 13.30 hores.

Dit això, ens toca exposar una breu descripció de l'itinerari: Com ja fa uns anys, l'inici és davant la nostra entitat del **carrer del Comerç** per seguir per la **plaça de Pau Casals**, **carrer de les Premses**, **carrer Major**, **carrer dels Estudis** i **plaça de Cap de Creu**. Fins aquí és el mateix recorregut que vam realitzar l'any passat, però en aquesta singladura ens decanem pel **carrer de Tarragona**, **carrer de la Torre d'Enveja**, **ermita de Sant Joan**, **parc de la Quadra d'Enveja** i, travessat aquest, el semàfor de la cruïlla de la ronda Ibèrica/carrer del Doctor Zamenhof ens permetrà encetar l'**avinguda de Rocacrespa** fins als **Sis Camins**, per continuar pel **camí de Rocacrespa o del Salze** fins a prop de les dues rotondes de l'autopista situades damunt de la carretera de l'Arboç. Enfront de la dita autopista, es girarà a mà esquerra per circular una bona estona pel seu costat de llevant, entre aquesta autopista i la muntanya del **Juí del Moro**, tot caminant paral·lelament a la via ràpida, a la recerca d'un pas que hi ha per sota seu, forat situat més avall de l'Àrea de Servei de Garraf. Des de la part inferior del túnel es girarà a l'esquerra per enllaçar amb el **carrer dels Garrofers**, que és una artèria urbana asfaltada i pujadora ubicada a

Camí de Rocacrespa.

l'extrem de llevant de la urbanització coneguda per **Corral d'en Cona**. Al final del carrer s'entra en un bosquet, on un sender segueix pel costat d'uns camps erms que hi ha a mà esquerra, sempre en direcció a migdia, fent ziga-zaga fins a entrellucar i finalment aconseguir l'**ermita de Sant Pau de Gallifa**. Aquest és el lloc escollit per esmorzar.

Després del desdijuni se surt de Sant Pau per un camí asfaltat que baixa de **Gallifa**, caseriu que ens queda a mà esquerra, juntament amb l'autopista. Aquest camí és una alternativa que es va dissenyar en construir l'esmentada autopista, car el camí normal de Cubelles a Gallifa pujava pel cantó de migdia. A mà dreta resten les terres de la masia coneguda per **molí de l'Estaper**. Es davalla fins a la carretera que uneix el **mas Trader** amb **Cubelles**. Baixant per aquesta, a la banda dreta, entre nosaltres i el riu de Foix tenim la **partida de les Hortes**, mentre que a mà esquerra resta el **mas Baró**, el **molí de la Palma** i la masia de **cal Granell**, per arribar al carrer del **Raval del Torrent** de Cubelles, artèria urbana que circula pel costat de la riba esquerra del **riu de Foix** i que per sota el pont de la carretera enllaça amb l'**avinguda de la Riera**, així mateix paral·lela al riu. Un pic s'ha franquejat per sota la via del tren, es creua la "riera de Cubelles" mitjançant un pontet de vianants i es baixa riera avall per un senderó que hi ha a la riba dreta del riu de Foix, des d'on es poden observar diverses aus palmípedes nedant sobre l'aigua del delta, de les quals es té àmplia informació en un cartell explicatiu. A mà dreta es pot veure el Poliesportiu Municipal de Cubelles, mentre es va seguint paral·lelament al **carrer del Pla de Sant Pere**, vial que va a raure en una pineda i parc proveït de taules de pícnic, instal·lació situada a ponent de la **desembocadura del Foix**. En aquest paratge farem una breu estada de 10 minuts.

En arrencar de nou, es travessa el delta per mitjà de dos pontets, es creua el **passeig Fluvial** i s'en-ceta el magnífic **passeig Marítim** de Cubelles, el qual fineix en el **torrent de Santa Maria**. Ací s'entra al bonic **passeig de Voramar** del **Prat de Vilanova**, que desemboca en la protegida **Platja Llarga**. Enllestida

Juí del Moro.

aquesta, es caminarà amb prudència per un tram marítim lateral al ferrocarril, al final del qual hi ha el **Poble de Pescadors de Santa Llúcia**, on circularèm pel **carrer de la Moixarra** i per damunt del pont sobre la via que porta a la urbanització del **Racó de Santa Llúcia**. A mà dreta s'agafarà l'**avinguda de l'Aiguadolç**, paral·lela a la part nord del ferrocarril, fins a Sant Gervasi per l'antic "camí fondo", en l'actualitat tot asfaltat, deixant a mà dreta l'aparcament del 'xiringuito' de la platja de Sant Gervasi. Just a tocar l'ermita, es girarà a l'esquerra per tal de travessar el **pla d'Adarró** de biaix, passant entre camps erms a fi d'aconseguir un camí que puja des de l'escola Llebetx a la carretera de Cubelles, la qual hem de seguir amb molt de compte vers la rotonda del **carrer del Dr. Zamenhof**, vial

que pujarem fins al **carrer de l'Aigua**. Per aquest darrer i pel **carrer de Sant Gregori** es tornarà a la Talaia. Bona passejada a tothom!

Sortida de la ciutat

Com haureu pogut comprovar en les passades edicions de la Caminada, cada any ho tenim més lluny,

per sortir de la urbs. La ciutat es fa cada vegada més gran, ja que zones agrícoles i urbanitzacions fins fa poc marginals són urbanitzades definitivament i legalitzades esdevenen noves barriades. Avui anirem cap al cantó de Cubelles i no trepitjarem terra fins passats els **Sis Camins**, ja que el camí de Rocacrespa encara es conserva sense asfaltar. Però el progrés el tenim ben a prop. Per la banda esquerra del camí es pot observar una densa quantitat d'edificis que oficialment ja formen part de la població vilanovina amb el nom de **Fondo de Somella**. No cal dir que a la resta de la ciutat, pel cantó de Sitges, succeeix el mateix, ja que Solicrup i les Roquetes s'han allargat fins al mas Pasqualí i Vilanoveta i aquests nuclis poblats estan totalment urbanitzats. Potser ho tenim un xic millor en direcció al nord de la urbs, on la variant encara és una barrera difícil de traspasar. Però darrere d'aquesta variant –a part dels sectors de la masia d'en Barreres, masia d'en Frederic i masia del Notari, situats en la carretera de Vilafranca– ens esperen una colla d'urbanitzacions que volen ser també ciutat: el Fraig, el mas Xicarró, el Pas del Bou/mas Gros, la Bassa de Creixell, el mas d'en Puig, el mas Tapet, el corral d'en Roc, etc. Bé, deixem-ho aquí, que aquesta qüestió no té solució.

Comencem a caminar pel **carrer del Comerç** amunt per entrar en la **Vilanova medieval**.

La plaça de Pau Casals

És el darrer nom d'aquesta placeta, racó configurat l'any 1374 amb l'obtenció d'un espai per a mercat i per fer-hi la **Casa de la Vila**. La denominació actual és de l'any 1976, però des dels orígens el lloc fou conegut per **plaça Major** o, simplement, **la plaça** i la **plaça de la Vila**, documentada així a partir del 1570. En aquest espai hi havia botigues, s'hi reunia el sometent o s'hi proclamaven les crides que el nunci llegia per ordre del batlle. L'edifici que allotjà el primer ajuntament quedà lliure el 26 d'abril de 1867, en què el consistori passà a la Casa de la Vila actual. En el centre de la plaça de Pau Casals hi ha un monòlit que va fer posar la Unió Vilanovina a Anselm Clavé i que porta gravades les dates de 1861 i 1970. La primera correspon a l'any de la fundació de la societat coral de Vilanova, i la segona al de la inauguració del monument. Cal aclarir que aquesta popular "**plaça de Dalt**", en el segle XIX es va dir **plaça de la Constitució**, **plaça del Rei o Reial** i també **plaça d'Isabel II**; **plaça de Pau Casals** ja se'n digué de 1936 a 1939, però d'aquesta darrera data fins a 1950 es va dir **plaça del Mercat**, i tornà a ser plaça Major del 1950 al 1975, ja que hi havia confusions des de la inauguració del mercat públic l'any 1941. Fa pocs anys, la plaça fou rehabilitada per a vianants.

Túnel de l'Autopista.

Carrer de les Premses

Aquest carrer és tan antic com el mateix carrer Major, del qual era l'única travessia. En el segle XIV, el recinte emmurallat va ser tapiat per la banda del torrent. La sortida a la plaça de les Casernes no es produí fins a finals del segle XX, quan enderrocaren les premses. El nom actual fou acordat l'any 1857 i el rebia per les **premses de Sant Antoni**, situades a la part nord del carrer, indret on es recollien les contribucions de fruits per a l'obra de la parròquia. La maquinària de premsar fou atterrada l'any 1899.

Carrer Major

Quan arribem a la **plaça de la Diputació**, girem a mà esquerra pel **carrer Major**. Com succeeix en gairebé totes les poblacions, el carrer Major és el més vell del seu nucli antic; en el nostre cas el primer carrer de Vilanova, un carrer de pas que anava de La Geltrú a Cubelles. La llegenda diu que les primeres cases de Vilanova s'aixecaren a banda i banda d'aquell vell "**camí ral**" i formaren un nou carrer fora de les muralles de La Geltrú, en el terme del castell de Cubelles. Per això, durant segles fórem la **Vilanova de Cubelles**. El carrer

Major –també conegut per **carrer del Forn**, per haver-hi el “forn de puja”, fleca documentada el 1375– llavors concentrava tota l'activitat comercial, artesanal i pagesa del poble. En aquells temps es pastava el pa a casa i s'anava al forn per a coure'l. La puja era la quantitat de pa que es pagava al forner per la feina i materials (llenya, etc.) de coure el pa en el forn públic. En el carrer Major, a més del forner, hi havia l'hostal, aquest documentat des de l'any 1362. Tant el forn com l'hostal eren del municipi, que els arrendava en subhasta pública. I en les cases del carrer hi vivien corders, un sabater, mariners, un calderer, un boter, un teixidor, un tender, un ferrer, etc., però la gran majoria era gent pagesa.

Carrer dels Estudis

Aquest carrer porta el nom des que s'hi van establir les escoles públiques a l'any 1853, quan l'edifici va deixar de ser l'**Hospital de Vilanova**; ja aquesta institució sanitària s'havia traslladat a l'antic convent dels carmelites descalços, els Josepets, on encara la tenim. De fet, el **carrer dels Estudis** va ésser successor d'un antic **carrer de l'Hospital**, entitat que li donava nom feia segles, ja que existia el reulat any 1358.

Cap de Creu

Finalment arribem a la **plaça de Cap de Creu**, fa pocs anys gairebé l'extrem de ponent de Vilanova, lloc que ha sofert una transformació radical en construir-se la **zona residencial de la Fisa**, nom de la fàbrica enderrocada l'any 2000, que ha donat pas a dos-cents vuitanta habitatges i diversos centres comercials, omplint una gran illa que quedava entre el carrer de Tarragona i la ronda Ibèrica. **Cap de Creu**, documentat des de l'any 1545, que encara designa, a la vegada, la barriada que l'envolta, era una antiga cruïlla de camins –just on finia el darrer carrer de la Vila– que portaven als camps de conreu dels afores. Es diu Cap de Creu perquè en aquest lloc, més o menys on ara s'ha construït la rotonda, hi havia plantada la **creu de Vilanova** que delimitava el límit del terme de la Vila amb la jurisdicció de la quadra d'Enveja, creu que ja es documenta l'any 1554 i que encara era en aquesta plaça l'any 1751, però que posteriorment fou traslladada davant de la Pallissa, on és actualment, en una cruïlla que feia el camí de Sant Joan amb la carretera de l'Arboç i per aquest fet més coneguda també per **creu de Sant Joan**. Es dona el fet curiós que en una venda feta l'any

1903 en el carrer de les Tires, encara es mencionava la “Creu de Vilanova”, quan ja feia més de cent cinquanta anys del seu trasllat. Ara, amb la construcció del nou edifici dels Jutjats, que van inaugurar el passat mes de novembre, la creu de Sant Joan ha quedat en un racó de poca percepció.

Carrer de Tarragona

És evident que aquest carrer sorgí seguint el traçat del “**camí ral**” de Vilanova a Cubelles. Es va començar a poblar a principis del segle XIX. Fa uns anys que ha sofert grans canvis i encara està en procés de modernització. Fou prolongat seguint el traçat de la carretera de l'Arboç, des del carrer del Pare Garí (abans rasa del Miquelet) fins al final, on es troba amb el carrer de la Pallissa. A partir d'aquí, el “camí ral” descrivia una mena de quatre i seguia vers ponent per on actualment tenim la ronda Ibèrica, la qual avui ja arriba fins més enllà de la Collada.

Carrer de la Torre d'Enveja

És un vial que discorre des del final del carrer de Tarragona fins al torrent de Sant Joan. Nosaltres el deixem just davant la torre que dona el seu nom. **La torre d'Enveja** és una de les restes més antigues que es conserven al municipi. L'any 1986 es van trobar tres sitges al

Torre d'Enveja.

TALAIA

PLÀNOL DE LA **XXI CAMINADA POPULAR** de Vilanova i la Geltrú

25 de gener de 2009

Seu de la Talaia – carrer de les Premses – carrer Major – Cap de Creu – carrer de Tarragona
carrer de la Torre d'Enveja – parc de la Quadra d'Enveja – avinguda i camí de Rocacrespa
corral d'en Cona – Sant Pau de Gallifa – Gallifa – molí de la Palma – cal Granell
riu i delta del Foix – passeig Marítim de Cubelles – passeig de Voramar del Prat – Platja Llarga
Racó de Santa Llúcia – carrer del Dr. Zamenhof – carrer de l'Aigua – seu de la Talaia

En conveni amb:

AJUNTAMENT DE
VILANOVA I LA GELTRÚ

L'anella verda

**Consell Català
de l'Esport**

Generalitat
de Catalunya

Edició patrocinada per:

Caixa Penedès
Obra Social

costat de la torre, ço que demostra el seu passat medieval. És una construcció de pedra i fang, barrejats amb calç, de forma troncocònica, d'uns 12 metres d'alçada. La fossa interior arribava a 4 metres de profunditat i les parets fan 90 centímetres a la base i 50 a la part alta. Datada del segle X, també és coneguda com la **torre de Sant Joan**. No es documenta fins al 1513 dins el conjunt del castell que hi havia.

Parc de la Quadra d'Enveja

El parc s'estén des del carrer de Bailén, a llevant, fins al torrent de Sant Joan, a ponent, parc que rebé la seva denominació l'any 1996.

Una quadra era un districte especial dins el terme d'un castell termenat –en aquest cas el de Cubelles– i, per generalització, també, dins una demarcació reial, centrat en una força, torre o domus –casa–, però, a diferència de la simple casa aloera –lliure–, tenia jurisdicció separada territorialment de la del castell. L'antic lloc **d'Enveja** esdevingué el centre d'una quadra, que durant el segle XV es va fortificar amb un castell edificat a l'entorn d'una vella torre de vigilància construïda al segle X. La jurisdicció d'aquesta quadra encara era recordada a mitjan segle XIX.

En el cens de 1365-1370, se cita per primera vegada la “**quadra denveja**”, repetint-se en el fogatge de l'any 1381, aleshores en poder de Bernat de Castellbisbal. El **castell** es documenta l'any 1421 i des d'aleshores sovintegen les notícies d'aquesta fortalesa, diferenciada de la quadra, que, com hem dit més amunt, representava el territori jurisdiccional. En un testament de l'any 1435 es mencionen la **fortalesa i quadra** d'Enveja i, també, el **castell o fortaleza e quadra**.

Primitivament, aquesta quadra afrontava amb la d'Adarró, la del Papiol i la del Piulart, aquesta darrera vinculada a la quadra de Sant Pere de Cubelles. Per llevant, Enveja limitava amb el lloc i **mas de Soterrània** i amb **Vilanova**. Posteriorment, la demarcació de la **quadra d'Enveja** limitava, pel sud, amb el **camí de Sant Gervasi**; per llevant, amb la

vila; per ponent, fins a la **Collada** –també coneguda com la **Collada d'Enveja**–; i pel nord, amb els esmentats **Piulart i Soterrània**, indret, aquest darrer, amb l'aspecte i la toponímia desapareguts.

Actualment, el seu límit ponentí no passa del **torrent de Sant Joan**, o **d'Enveja**, i pel cantó de migdia no el fem més enllà de l'antic camí de les **Roques del Pelut** o de **l'Aragai**. I per acabar-ho d'adobar, la denominació de l'Aiguacuit s'ha imposat sobre les seves històriques possessions.

El 1969, els territoris de l'antiga quadra d'Enveja, en un projecte urbanístic de la Comissió Municipal d'Urbanisme són denominats amb l'epígraf de polígon Aiguacuita (sic). Cal fer esment que **l'Aiguacuit** és estrictament

Sant Pau des de Gallifa.

la part nord-oest de Sant Joan, entre la carretera de l'Arboç i el camí vell de Cubelles, o de Rocacrespa.

La situació d'aquesta toponímia inadequada s'ha anat mantenint fins als nostres dies. Així, quan el novembre de 1992 s'aprovaren, definitivament, la primera i segona fase del projecte d'urbanització del pla parcial de la zona, redactat per l'Institut Català del Sòl, es fa amb la denominació **Aiguacuit**. Segons sembla, per tant, així restarà per a la posteritat, tot i que el topònim **d'Enveja** prevaldrà en aquest parc en els encontorns de la torre i de l'ermita.

La denominació **Aiguacuit** provenia de la fàbrica situada dins la quadra d'Enveja, prop de la carretera de l'Arboç, que elaborava aquest producte, una cola animal constituïda essencialment per gelatina impura, que s'utilitzava com a adhesiu. La fàbrica s'hi establí al segle XIX i consta que, l'any 1898, el seu propietari, Casimir Font i Gumà, l'estava ampliant. Aquesta petita empresa, coneguda també amb el nom de fàbrica de la pudor, per raons òbvies, funcionava encara l'any 1926 sota la raó de Societat Anònima Vila, una coneguda empresa tèxtil. Paralitzada la producció de l'aiguacuit, el 1961 fou venuda a la família Burguet, que la transformà en una granja.

Avinguda de Rocacrespa

No fa molts anys, el camí de Rocacrespa era una bona derivació de carro que sortia per la dreta del camí de la Collada. Un pic a la finca dels Rosers s'hi va construir l'escola Cossetània (1977) tot va començar a canviar. Avui, des d'aquesta cruïlla semafòrica fins als Sis Camins és una llarga avinguda molt transitada, que passa pel

davant del Pau de l'Hostal, per sota la variant i pel fondo del Fraig, pel mig d'un seguit de carrers transversals urbanitzats que han canviat totalment aquell vell paisatge de camps de conreu.

Els Sis Camins

És una cruïlla on coincideixen la **Carrerada de la Talaia**, el **Camí Ral o Molinant** i el **camí de Rocacrespa**; aquest darrer és el que fem nosaltres. Els **Sis Camins** és una partida antiga-ment coneguda per "la **forca de Faraix**" (1619) i després per la "**creu o creueta d'en Garí**" (1739). El primitiu nom de "forca de Faraix" es deia així per ésser una "enforcadura de camins". La "creu d'en Garí" volia dir el mateix, ço és, un "encreuament de camins", topònim que portava el cognom d'un pagès de Vila-

Gallifa.

nova que tenia terres a l'indret. Finalment, la veu popular es va oblidar de les denominacions antigues i decidí posar-hi el nom de "els Sis Camins". Aquesta darrera denominació es comença a llegir a partir de l'any 1865, precisament en un document que serveix a can Garí del carrer de l'Església. L'any 1865, en el Diari de Vilanova el lloc es trobava com "punto llamado Sis caminos", mentre que el 1892 s'esmenta la "partida de Fraix y punto conocido por sis caminos" i, posteriorment s'identifica en un mapa municipal de primeries del segle XX: "la creu d'en Garí o els Sis Camins". Actualment el sector, totalment urbanitzat, és inclòs en la macrourbanització de la Collada – els Sis Camins. Aquesta entitat urbana –partida per la variant, la Collada al SE i els Sis Camins al NO– està en procés de consolidar la seva total expansió.

Camí de Rocacrespa

Si volem tranquil·litat, cal passar dels **Sis Camins** i deixar el **mas d'en Palau** a mà dreta, mentre que a la banda esquerra podem observar les noves construccions del **fondo de Somella**, barriada fa poc temps urbanitzada en la seva totalitat. Aquest antic **camí de Rocacrespa** és el que la Caminada ha escollit per adreçar-se un xic lluny de la ciutat, però no el farem tot sencer, car l'hem de deixar a les envistes de la carretera de l'Arboç, poc abans d'arribar a les rotondes de l'autopista, on cal girar a mà esquerra per un camí que transcorre pel costat de llevant de l'autopista, la qual, més al sud, serà creuada per mitjà d'un túnel. A la sortida del túnel, un camí esquerrà ens porta a la urbanització del corral d'en Cona. Des d'aquí ens apropem a Sant Pau, lloc de la parada per a esmorzar.

El corral d'en Cona i Sant Pau de Gallifa

El corral d'en Cona és una vella masia ramadera de la **quadra de Gallifa**, casa de pagès que avui dóna nom a una urbanització situada al nord de Cubelles, entre el Juí del Moro i el riu de Foix. La masia està orientada a llevant i té teulada sobre els costats. Des del nostre camí no podem veure la masia.

Sant Pau i Santa Llúcia de Gallifa és una ermita abandonada i en ruïnes. Diuen que es documenta des de l'any 1603, però el cert és que en el capbreu de Gallifa del 1593 es fa menció de “la **serra de Sant Pau**” i aquesta notícia dóna peu a creure que la capella ja devia existir abans. De fet, així ho dóna a entendre el rector mossèn Avinyó en la seva història de Cubelles quan parla d'un testament fet aquell any 1603 que diu: “...y si la iglesia o ermita de Sant Pau se tornerà edificar vull sien donades tres lliures de caritat”.

La darrera vegada que s'edificà fou el 1799 i està en ruïnes des de la guerra civil. La cúpula va caure durant una tempesta que es desencadenà el desembre de 1980. Els estius de 2004 i 2005 es van organitzar camps de treball per arranjar-la. No s'ha fet molta cosa, però hi ha bona voluntat de refer-la.

Gallifa

Gallifa era una vella quadra de l'antic terme del castell de Cubelles, situada dalt d'un turó al nord de la vila, a la riba esquerra del riu de Foix.

Bàsicament són dues cases, la de l'amo i la del masover, ubicades a prop del lloc on devia haver-hi el castell; la primera, amb portal rodó i totes dues espitlleres.

La jurisdicció d'aquesta quadra acollia masies i els molins fariners. Les cases eren els actuals masos del **Trader**, el corral de l'**Almirall**, el **molí** o mas de l'**Estaper** (abans Fuster), el corral d'en **Cona**, el corral del **Tort**, el mas **Palau**, cal **Baró** i cal **Granel**, així com el **molí de la Palma**, abans de l'Anton Prats.

Hi ha l'opinió que el nom de Gallifa respon a una etimologia àrab, del mot “khalifa”, califa, però també hi ha qui creu en una equivalència de “galifardeu”, de la mateixa influència. De tota manera, la nostra Gallifa segurament és deguda a un assentament a Cubelles del llinatge procedent d'altres indrets del Principat, esmentats des del segle XI. De fet, la primera vegada que apareix el nom aquí és en un document de l'any 1100: “camí que anava de Cubelles a Galifa” (sic). Com a **quadra** es troba en el fogatge de 1365-70, i com a **castell** no se'n tenen referències fins a l'any 1485, és a dir, quan es fa menció de Joan Fuster,

Parc del Foix.

Parc del Foix.

habitant “en **castri** Gallifa”; hem de creure, però, que era molt anterior. A partir de 1588 també se cita el **mas** de Gallifa.

En el segle XIV, els senyors de Gallifa eren els Miralpeix, que ho eren de la quadra situada entre Vilanova i la Geltrú i Sitges. L'any 1497, Boscà d'Almogàver, senyor de Cubelles, era a la vegada senyor de la quadra, i els seus descendents la tingueren fins a 1564. L'any 1565, Joan de Bardají va adquirir el castell; la senyoria de la quadra, juntament amb Rocacrespa, però, va continuar sent dels lcart i dels Llupià, fins a la seva extinció. Es desconeix què quedava d'aquest castell quan el va adquirir Bardají, ja que es té constància de l'any 1488 que “la quadra de Gallifa es troba destrohida e dirruhida”, i “los masos tots desabitats”. Segurament que gairebé tot es deuria reconstruir. L'any 1841 encara es tenia

per “**quadra de Gallifa**”; en el Nomenclàtor de 1860, però, només es llegeix “Gallifa”. Durant els últims anys va passar a ser propietat de la família Amat, que encara en són posseïdors.

Delta del Foix i el Prat de Cubelles

Des de Gallifa, la carretera del mas Trader ens porta al nucli antic de **Cubelles**. De la carretera C-31 cap a mar, baixant pel riu, a la banda esquerra tenim el sector del **Molí de Baix**, el qual també era conegut per “Molí de **Sant Pere**”, molí que va desaparèixer del tot en urbanitzar-se la zona. De la via del tren a la platja, el riu de Foix forma un delta. El projecte del medi natural del **delta del Foix** va tenir el seu origen a l'Ajuntament, l'any 1994. Posteriorment, es féu el projecte definitiu de restauració dels aiguamolls i el 1998 s'adjudicaren les obres de condicionament deltaic, que va preveure dues sortides al mar amb una petita illa. La inauguració d'aquest paratge natural, amb neteja del riu, construcció d'un pont i d'un espai públic es féu el maig de 1999.

Pel que fa al **Prat de Cubelles**, sabem que estava situat al peu del poble de Cubelles i junt a la desembocadura del riu de Foix. En època moderna era conegut amb el nom genèric del **Prat**, o bé amb els més específics del “prat del Comú i prat de Cubelles”. S'aprofitava per a pastures del bestiar que proveïa la carnisseria de Cubelles i per collir-hi joncs. La part del prat on pasturava aquest bestiar rebia també el nom de Territori (1739). Ja fa anys, Cubelles ha crescut molt i la zona entre el ferrocarril i la platja es coneix per sector **Marítim** i ha donat nom al bell passeig que sorgí enfront de la **platja Llarga de Cubelles**.

El Prat de Vilanova

El **Prat de Vilanova** és una antiga demarcació i una antiga partida que hi havia entre Santa Llúcia i el torrent de Santa Maria, un sector marítim que comprenia el migdia del **mas de l'Esquerrer**, per la qual cosa també s'anomenava el **Prat de l'Esquerrer**.

De fet, és una part del pretèrit **Prat de Cubelles**, terreny d'aiguamolls, que, pel que fa al sector vilanoví, gairebé dessecat, ha donat lloc a dues urbanitzacions, una, fins fa poc coneguda amb la designació **d'Ibersol** –actualment el **Prat de Vilanova**–, i l'altra, que s'havia de dir “Planamar” o “Playa de Villanueva”, és, des de l'any 1970, la **Platja Llarga**.

De les dues, la primera es consolidà en una unitat de població, i la segona, després de molts anys d'indecisions, ha estat darrerament declarada zona preservada i ha estat inclosa en el Catàleg de Zones Humides de Catalunya. A llevant, entre Santa Llúcia i l'esmentada masia de l'Esquerrer, encara queden restes de l'antic **prat**. Els aiguamolls del Prat apareixen assenyalats en el mapa cadastral de l'any 1952.

Segons sembla, el nom del Prat es documenta en el mateix pergamí, datat el 1079, on figura Adarró, ja que el Prat era “intra Adarru et Cubelles”. Passats uns segles, el prat era situat a migdia de la capella de Santa Llúcia (1478), i el retrobem el 1486, afrontant amb el **mas de la Cort**, actual **mas de l'Esquerrer de Dalt**. Durant el segle XVI, el Prat es relaciona sovint amb els Esquerrer del Prat (1576-1587), família que vivia al **mas del Prat** (1587-1618).

La partida dita “lo Prat o mas den Scarrer” (1651) també era coneguda per la **quadra del Viver del Prat**, centrada en el **mas de l'Esquerrer**, demarcació que pertanyia al terme del castell de Cubelles i que avui continua sent de la parròquia de Santa Maria de Cubelles. Aleshores l'indret era una maresma sembrada de jonqueres i es necessitava permís per tallar-ne els joncs (1701). En el cadastre de 1739 es confirma una extensa partida de terres ermes i també de conreu. Aquest paratge, “lo Prat nomenat lo Prat den Esquerrer de la Quadra del Viver”, l'havia adquirit el comú de Vilanova l'any 1733 i n'havia pres possessió l'any següent. El lloc, després d'un llarg plet, passà a ser designat com **prat de la Vila**, d'on ve l'actual denominació del **Prat de Vilanova**.

El novembre de l'any 1963, la Comissió d'Urbanisme i Arquitectura, organisme dependent de la Delegació Provincial del Ministeri de l'Habitatge, va aprovar la primera intervenció urbanitzadora al Prat de Vilanova, d'acord amb el Pla parcial d'ordenació del sector “Los Suizos”, presentat per Adrián Passarell i F. Traveset, que finalment no s'executà. Es pot suposar que la denominació del sector provingués de la, relativament, propera Platja del Suís, situada a Santa Llúcia.

No fou fins l'any 1965 que es començà a urbanitzar aquest indret, segons el projecte presentat per Ramiro Fontanet Coma en nom d'IBERSOL, S.A. En un plànol urbà de l'any 1966 ja figuren **Ibersol** i la **Playa Ibersol**. Aleshores, segons la premsa local, la urbanització era “una de las mejores de la Costa Dorada”. El sector **d'Ibersol** passà a dir-se oficialment el **Prat de Vilanova** el 3 de juliol de 2000, segons acord municipal.

Platja del Prat .

La “Platja Llarga”

És una designació tardana (1970) de la ribera marítima existent entre el riu de Foix i Santa Llúcia, situada a migdia del Prat de Cubelles i del de l'Esquerrer o de Vilanova, abans coneguda per **platja del Prat**. Així, la platja Llarga de Vilanova és a llevant de la “platja Llarga Ibersol”, mentre que a ponent hi ha la platja Llarga de Cubelles. A partir de l'adjudicació que en féu Vilanova (1750), la resta del Prat que quedà per Cubelles és fins al riu de Foix, tot i que també és Prat de Cubelles d'aquest riu enllà, maresmes abans conegudes per Mars Mortes.

Racó de Santa Llúcia

Aquesta urbanització pren el nom d'una capella que hi hagué a ponent d'Adarró, al límit d'aquesta antiga quadra, prop del Prat de l'Esquerrer. El lloc, tot i que ja formava part de la parròquia de Sant Antoni Abat (1363), no es documenta, però, fins l'any 1410, i l'existència de la capella es confirma els anys 1412-1413.

Un antic camí públic anava d'Adarró a Santa Llúcia (1459), un altre baixava des del mas Joliu, i, un tercer

—variant de l'Aragai al molí de Sant Pere de Cubelles— anava de Vilanova a Cubelles passant per Santa Llúcia (1664). Aquest darrer era “lo Camí Vehinal qui va de la capella de Sta. Llúcia al Castell de Cubelles” (1666).

La capella, que encara es documentava l'any 1727, aleshores accessible per “lo Camí o Carrerada qui va des de lo Camí Real a Sta. Llúcia”, és a dir, el camí que fins fa poc baixava del Camí Vell de Cubelles, passant pel costat dels Molins, devia assentar-se al peu d'un dels camins que s'han citat, però no en queden restes.

En aquesta partida, a més de l'antic càmping “El Cántaro Español”, hi sorgí la Urbanització Racó de Santa Llúcia o Urbanització de Santa Llúcia (1988), nom reduït que fou el que finalment s'oficialitzà.

Platja Llarga.

nia a la “partida Racó de Sta. Llúcia Molins de Vent” (1896). I quan es traça la via del ferrocarril, ja se cita la “pedrera llamada Recó de Sta. Llúcia” (1881), explotació que, després, fou coneguda per la pedrera del Cabré. L'any 1963 ja s'havia construït el pont sobre la via del ferrocarril pel tal d'unir la carretera amb la nova urbanització de Santa Llúcia.

El 1965 es féu l'aprovació inicial i provisional del “Recó de Santa Llúcia”. En aquells moments, hi existia, només, el xalet de l'Holandès, que Rudolf Schouten havia construït en terrenys d'un gran búnquer i que més tard fou adquirit pels italians Elsa i Ezio Cappelletti per obrir-hi el restaurant La Cucanya.

El 1966 la platja del Racó de Santa Llúcia era coneguda amb el nom de **Platja del Suís**, car el càmping proper era de propietat suïssa. L'any 1971, la Comissió Provincial d'Urbanisme va aprovar el Pla parcial d'ordenació del sector denominat “Recó de Santa Llúcia”, que havia presentat Rudolf Schouten amb el nom de “sector Santa Llúcia – San Gervasio”.

Pla d'Adarró

És la planura existent entre el turó de Sant Gervasi i el xalet de l'Ortoll (ja desaparegut) i des de l'Aragai fins a la platja de Ribes Roges. Pel seu bell mig hi passa el torrent que baixa del fondo de l'Aragai, el qual desguassa en la platja d'Adarró.

La raconada es troba a ponent de Sant Gervasi, lloc on finalitzen les roques de l'Aiguadolç i comença la platja del Prat. Des de l'any 1703 es documenta com a “Recó de Sta. Llúcia”, i així gairebé durant un segle, amb la grafia del parlar oriental, que confon la “e” i la “a” àtones.

L'any 1725, “lo Recó de Sta. Llúcia” limitava, a tramuntana, amb el camí d'Adarró a Cubelles i amb el camí de l'Aragai; a llevant, amb les muntanyes de Sant Gervasi; a ponent, amb el Prat; i a migdia, amb la mar. A partir d'aleshores, se cita molt la partida del Racó, però, també, el fondo de Santa Llúcia (1858).

Una part del sector dels Molins perta-

Racó de Santa Llúcia.

La plana d'Adarró es documenta l'any 1346. En el pla d'Adarró, el pagès Joan Escardó hi tenia una vinya de malvasia al 1579.

Carrer del Doctor Zamenhof

La decisió municipal de donar aquest nom al carrer és de l'octubre de 1980, en record del fundador de la llengua internacional esperanto, després que s'hagués celebrat a la nostra vila, els dies 27 i 28 de setembre d'aquell any, el 22è Aplec Català d'Esperanto. La trobada aplegà uns 150 participants de Catalunya, Bèlgica, Perpinyà, Andalusia i Madrid. Entre els actes de l'aplec s'inaugurà el carrer, llavors molt curt, ja que anava des de l'avinguda de Francesc Macià al carrer de l'Aigua, i es descobrí el rètol, davant l'escola Aragai, amb el seu nom. El polonès Ludwik Lejzer Zamenhof, nascut a Bialystok el 1859, oculista i lingüista, fou el creador de l'esperanto –llengua internacional– com l'anomenava l'autor, que prengué el nom amb què Zamenhof signava els seus treballs: “Doctor Esperanto”. Va morir a Varsòvia l'any 1917.

Carrer de l'Aigua

Aquest llarg carrer era un vial important durant el segle XIX. Conjuntament amb els actuals carrers de Sant Gregori i dels Mercaders, configurava la màxima llargària transversal de la vila en aquella època. El 1834 arribava fins a la rasa del Miquelet, actual carrer del Pare Garí. El 1851, en aquest extrem de ponent, es va obrir un portal a la tàpia que li tallava el pas. Des d'aquest lloc, a partir de 1961, anà creixent cap a l'oest, amb una amplada considerablement superior, fins més enllà del carrer de Bailén. Posteriorment va arribar fins a rambla d'Arnau de Vilanova i no va més enllà perquè li barra el pas la tanca del col·legi Sant Bonaventura dels Franciscans. Sens dubte el carrer de l'Aigua és més llarg que la Rambla i un xic més que l'avinguda de Francesc Macià.

El nom sembla provenir de la qualitat de l'aigua dels pous i de les sínies d'aquest carrer, en contrast amb el gust de la resta dels molts que hi havia a la vila.

Acomiadament

Tal com s'ha fet en els darrers anys, recordem que aquesta Caminada ha estat preparada per la colla de jubilats que formen part del Grup de Marxes de la Talaia, els quals, amb molta il·lusió hi han esmerçat uns dies de les seves habituals excursions. A tots ells agraïm la seva desinteressada col·laboració i els animem a seguir caminant mentre el cos aguanti.

Com cada any desitgem que la Caminada hagi estat agradable a la majoria dels participants. És el moment de donar-vos les gràcies per la vostra presència i de convidar-vos a tots a la caminada de l'any vinent.

Vicenç Carbonell Virella

En nom dels companys que organitzen la Caminada

Delta del Foix.

Caixa Penedès

PERSONES AL SERVEI DE PERSONES.

Som **Caixa Penedès**,

amb un gran equip de professionals

i més de 660 oficines.

T'ofereim un servei amb les

tecnologies més avançades

i productes amb les solucions que

s'adapten a les teves necessitats.

Volem estar **sempre molt a prop teu**

i reinvertir en benefici de la societat.

www.caixapenedes.com

Caixa Penedès
Obra Social

